

ներ: Բերայի հայ բնակչութիւնը, ըստ բանախօս Ալպոյաճեանի, հիմնուած ժե. դարու սկզբում՝ դադթելով Ղալաթիայից 1805 թ. Գրիգոր ամերա գնել է 1500 մետր տարածութեամբ մի գետին, որի վերայ շինուած է եկեղեցին և ուրիշ շէնքեր: Բայց 1810 թ. այրւում է փոքրաշէն եկեղեցին և ժամանակի Ստեփանոս Ազաւնի պատրիարքը շինում է ներկայ հոյակապ տաճարը: Յայտնի գրագէտ Հրանտ Ասատուր Բերայի վարժարանների պատմութիւնն է արել. առաջին վարժարանը հիմնել է Մխիթար Սեբաստացին, ուր և դաստիարակել է, դուրս է Թագւոր վարժապետը: Ներսէս Ե. Աշտարակեցին 1783 թ. եկել է Պօլիս և կատարելագործուել է այդ վարժապետի մօտ:

Բերացիների այսպիսի համայնական կեանքն ու հետաքրքրութիւնը իրենց թաղի եկեղեցական կեանքով օրինակելի կարող է լինել մեր ռուսահայոց համար:

Յունիսի 13-ին Ս. Պատրիարքի նախագահութեամբ մեծ հանդիսով տօնուել է Ազգային հիւանդանոցի 75-րդ տարեգարծը:

Հայերը գաղթում են Տանկաստանից

Մեր լրագրութեան վերջին գոյժը հայերի խմբովին գաղթն է, որ գնալով սասականում է: Գաղթում են յատկապէս Մուշի և Բաղէշի (Բիթլիսի) դաւառներից (Բիթլիսի վիլայեթութիւն): Գաղթը երկու ուղղութեամբ է կատարուում, ոմանք գալիս են գէպի Ռուսաստան, միւսոնք գէպի Ամերիկայ: Արտասահմանի լրագրութիւնը «Тифлис. Лис.» ասելով՝ երկու բանակի է բաժանուած գաղթականութեան շարժառիթի նկատմամբ: Ոմանք տեսնում են այս շարժման մէջ Ռուսաց «ծածուկ գործակալներին» մատը, այլք՝ Իլդիզ—Կիսիկի «Հայաստանը առանց Հայերի» սկզբունքը իրագործելը: Թէ որքան անհիմն է առաջին ենթադրութիւնը և ճշմարտութեան մօտ երկրորդը՝ բաւական է յիշել մերձաւոր անցեալը, երբ Հայոց կոտորածներից յետոյ Ռուսահայաստանի գիւղերն ու քաղաքները ողողեցին հայ գաղթականները: Հանդարտուելուց յետոյ, երբ փորձ փորձեց Ռուսաց կառավարութիւնը յետ դարձնել գաղթողներին, անգրգուշիկ արգելքի հանգիպեցաւ Տաճ. կառավարութեան կողմից. նոյն իսկ ծածուկ դարձողները բռնուեցան, կամ կրկին ստիպուեցան վախճել, կամ յաւիտեանս բանտերում նստել:

նոյն վիճակն ունեցան Մակեդոնիայից Բուլղարիա փախած գաղթականները, երբ Բուլղ. իշխանութիւնը ցանկացաւ նոցա Մակեդոնիա ուղարկել:

Թէ որքան այս դիւային գործը հոգածութեան առարկայ է դարձած թիւրք կառավարութեան համար՝ երևում է այն «գաղթականական յանձնաժողովից» որ տարիներ առաջ կազմակերպել է Սուլթանը և առել իւր խնամակալութեան տակ: Իւր Պետական ծախքերին (զօրքին և ստտիկանութեան) փող չգտնող կառավարութիւնը առատ եկամտի աղբիւրներ է նշանակել յիշեալ յանձնաժողովի անտուկի համար, և այդ եկամուտը միայն 1899 թուի Իրատէի համաձայն՝ հասնում է 60,000 ոսկու, թող հետզհետէ շնորհուած աղբիւրները:

Այս քսիոր ոսկիները ծառայում են գաղթականութեան գործը թեթևացնելու: Դադթել ցանկացող Հայու տունը, կալուածքը գնել, ուրեմն միջոց տալ գաղթելու, իսկ կայքը յանձնել եկաւոր թուրքի կամ լեզկու, որոց հոսանքը միշտ կայ և գնալով սառտիկանում է: Եթէ այս քանի վերայ աւելացնենք և այն հանգամանքը, որ Ռուսաստանի ժողովրդի համար հողի պահասութիւն է զգացուում, և շատ մօտ ապագայում Մեծ Ռուսաստանը ինքը գաղթաւայրերի պիտի մանգայ, և Մանճուրական կորստաբեր պատերազմի նպատակներից մինն էլ մօտիկ ապագայի գաղթաւայրն էր եղել, այն ժամանակ պարզ կլինի այն անհիմն «Ռուս գործակալների մատը» տեսնել Հայոց գաղթականութեան մէջ և կարելի է ասել, միակ և միակ գաղթելու պատճառը թիւրք կառավարութեան դժօխային քաղաքականութիւնն է:

Ս. Յարութիւնեան.

ԿԵԴՐ. ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎՈՅ

ԱՏԵԱՆԸ ԵՂԵԼԻՔ ԱՄՈՒՄԵԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՀՐԱՀԱՆԳ

1. Որ և է ամուսնական խնդիր, որ ամուսններու իրարու վրայ գանգատներէն ծագում կառնէ, պէտք է նախապէս Մայրաքաղաքիս մէջ Դատաստանական Խորհրդոյ կողմէ, և դաւառաց մէջ վիճակային Դատաստանական Խորհրդոյ և Կրօնական ժողովոյ կողմէ դատաստանական ոճով քննութեան ենթարկուած, և գանգատանաց նիւթ եղող իրողութիւնը հաստատուած ըլլայ: